

Zaostrené na atóm

od zdroja energie po žriedlo informácie

Martin Gmitra
Ústav fyzikálnych vied PF UPJŠ Košice

Gymnázium P. J. Šafárika,
Rožňava 27. 11. 2018

Čo je vlastne fyzika?

“fyzika je to čo robia fyzici”

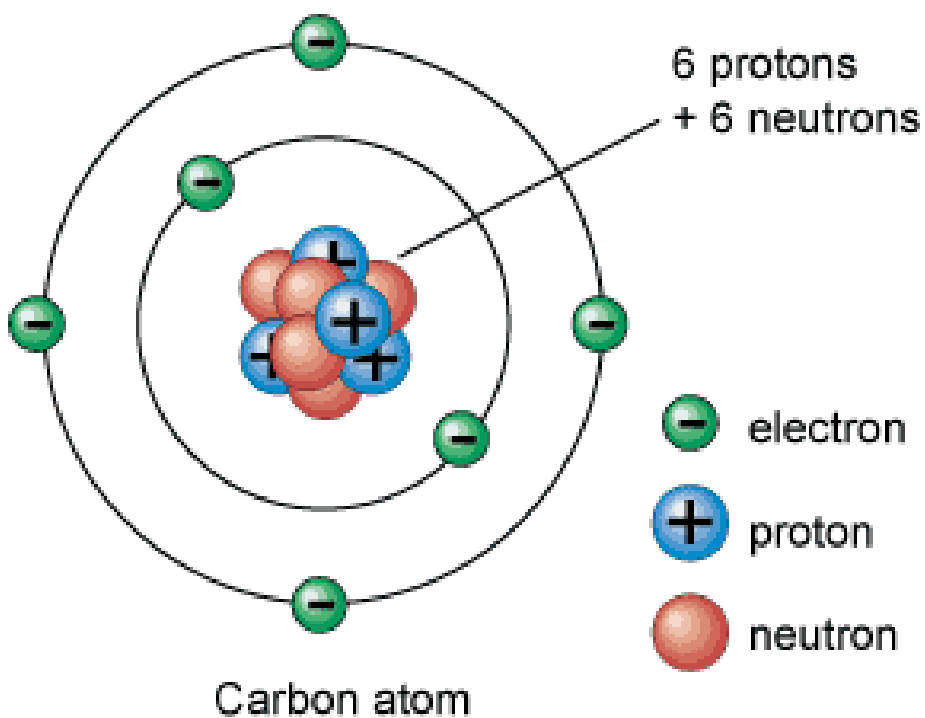

Richard P. Feynman

- Čo je atóm?
- Kde a akú schováva energiu atóm?
- Odkiaľ sú atómy a aké tvoria materiály?
- Môžeme si v atóme schovať informáciu?
- “Byť či nebyť” alebo ako zbit' kvantový počítač?
- Prečo sa učiť fyziku?

Základné stavebné komponenty atómu

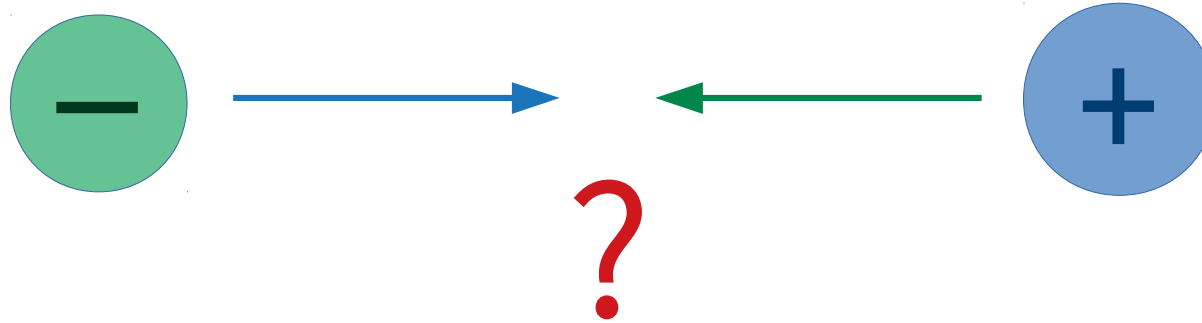

elektrón
1897 J. J. Thomson

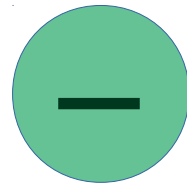

jadro
1911 E. Rutherford

Prečo sa svet nezrúti?

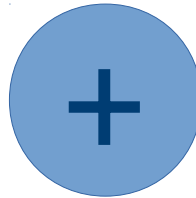

Prečo je atóm stabilný?

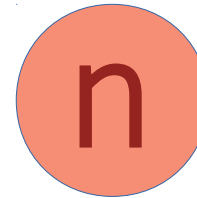
elektrón

+

protón

=

neutrón

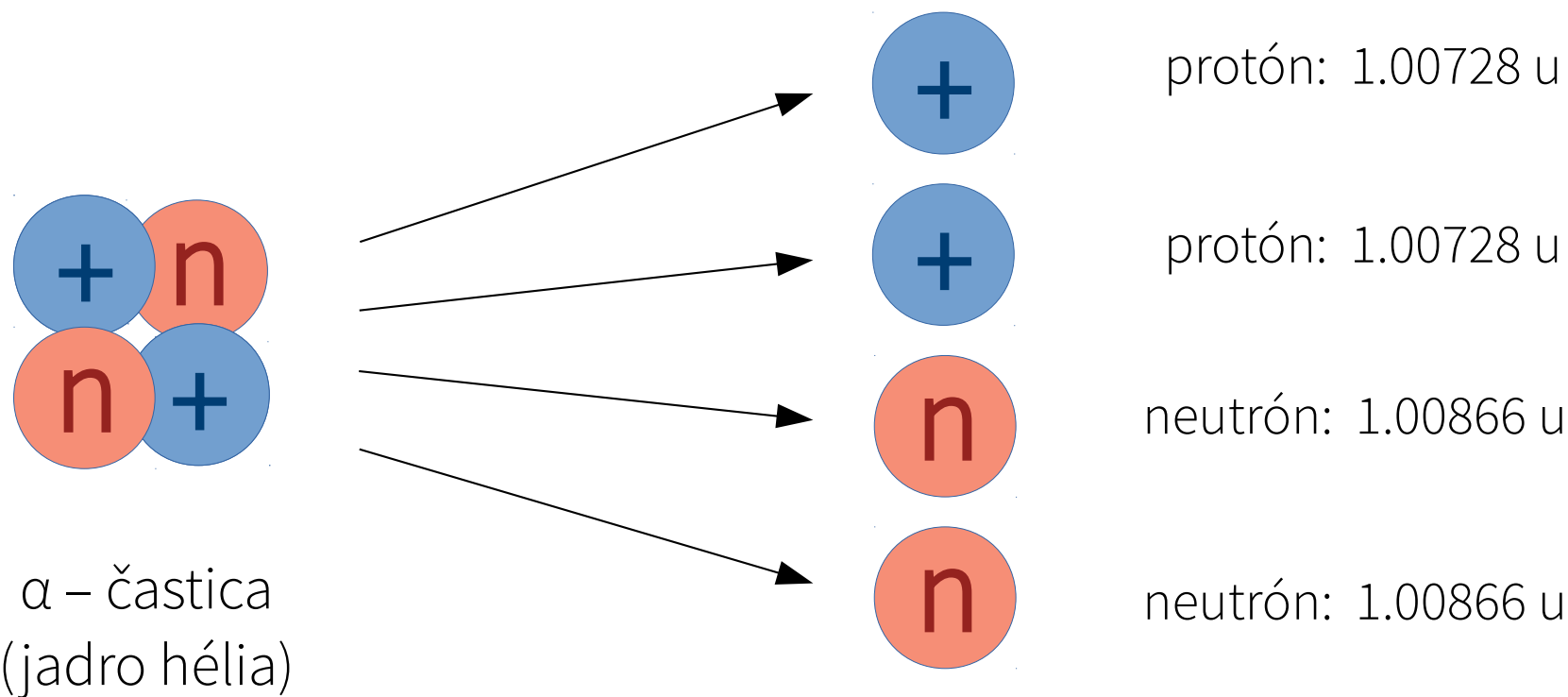
$$0.00091 \times 10^{-27} \text{ kg} + 1.6726 \times 10^{-27} \text{ kg} \neq 1.6749 \times 10^{-27} \text{ kg}$$

potrebujeme dodať hmotu veľkosti $0.00109 \times 10^{-27} \text{ kg}$

alebo

Energiu $E = m \cdot c^2$ (Einsteinov vzťah) rovnú 0.61 MeV

Kolko je energie v jadre? – jadrový rozpad

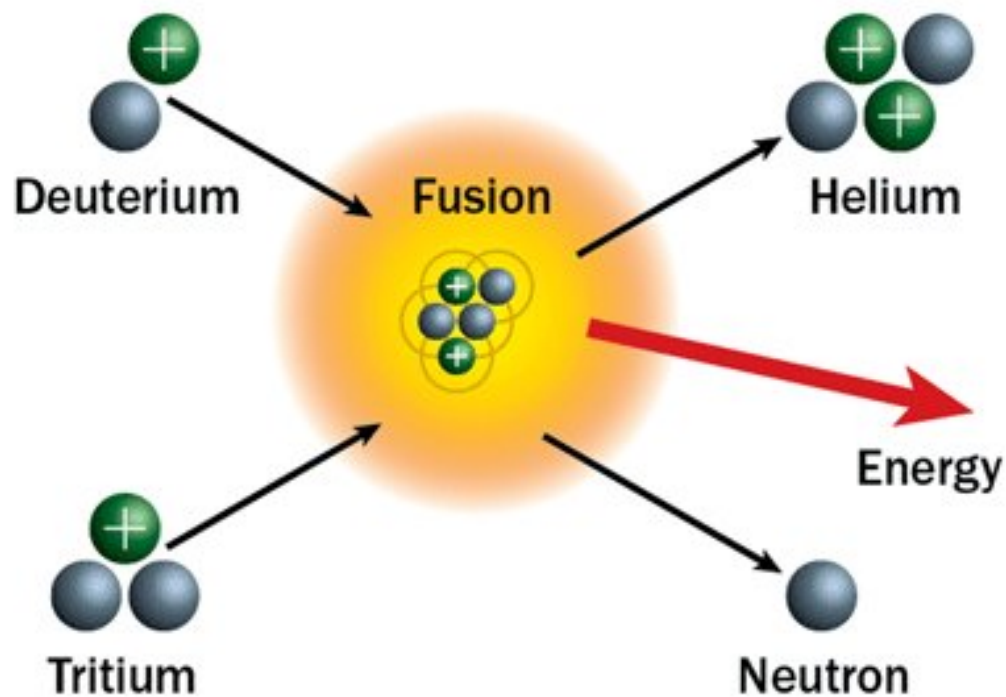
hmotnosť: **4.00153 u**

súčet: **4.03188 u**

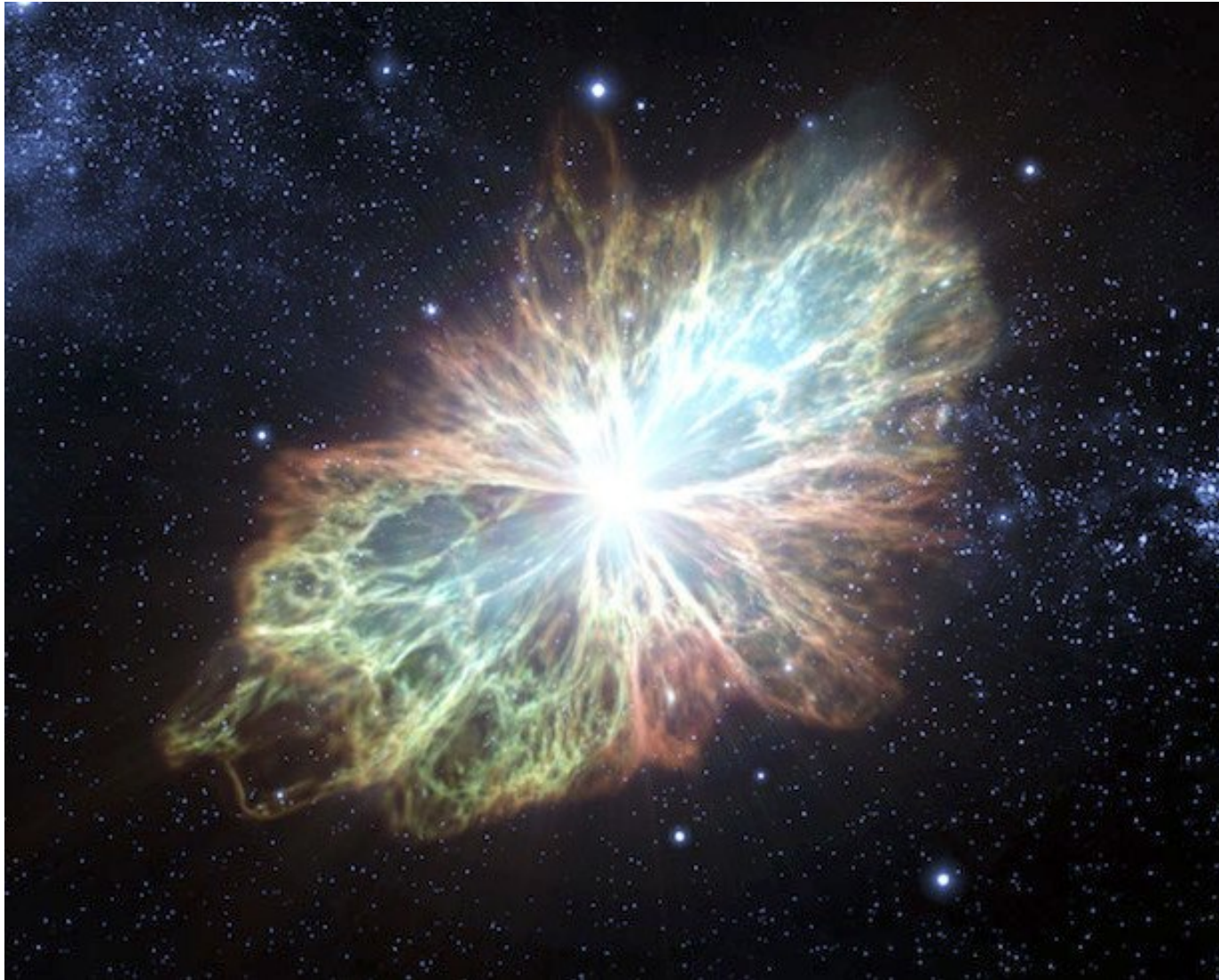
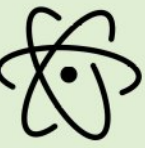
extra hmotnosť: **0.03035 u** = väzobná energia: **28 MeV**

$u = 1.66054 \times 10^{-27} \text{ kg}$ (atómová jednotka hmotnosti)

Energia na zemi – *jadrová fúzia na Slnku*

Odkiaľ sa vzali rôzne atómy a materiály?

zdroj: www.spaceanswers.com

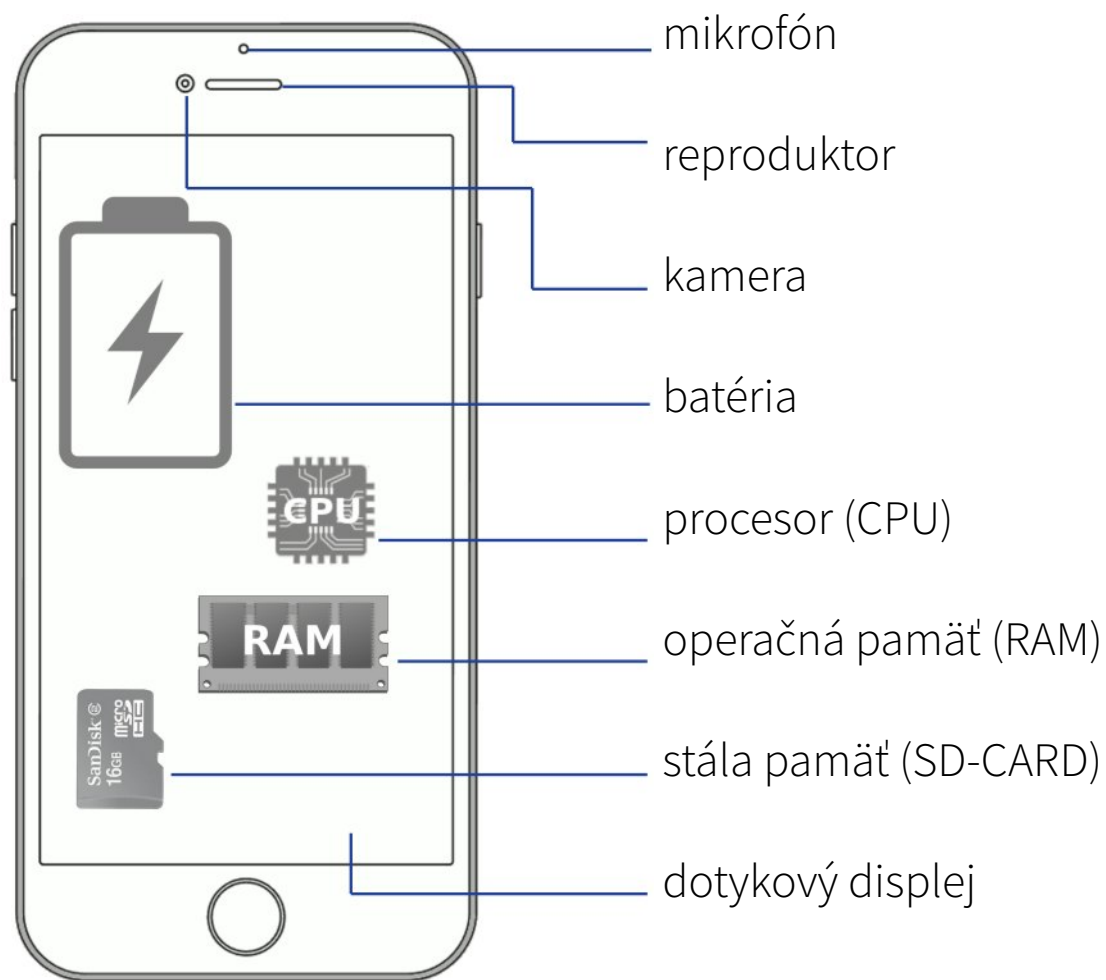
Typy materiálov

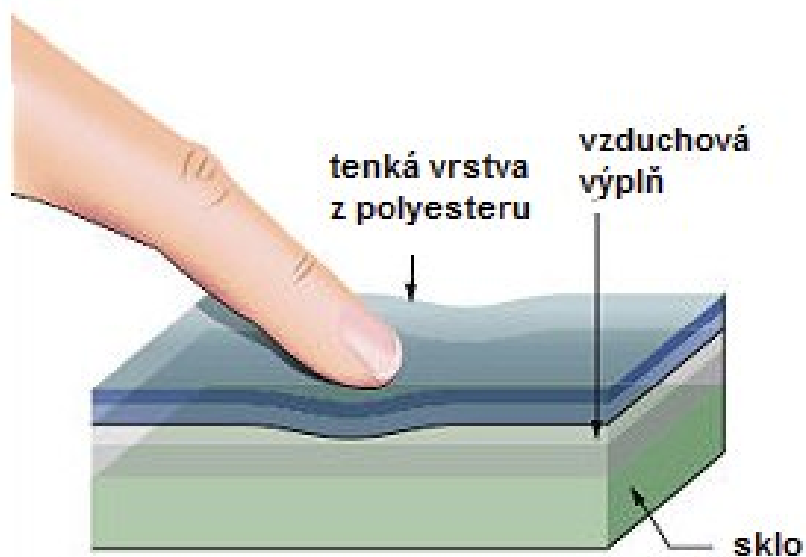
kovy	polyméry	keramika	kompozity
železo	termoplasty (PVC, nylon, PET, ...)	tanier, šálka, tehla	ulita, kosť
bronz (zliatina meď + cín)	teplom tvrdené plasty	sklo	betón
sodík (mäkký kov)	elastoméry (neoprén, pneumatiky)	karbidy, "diamant"	sklolaminát

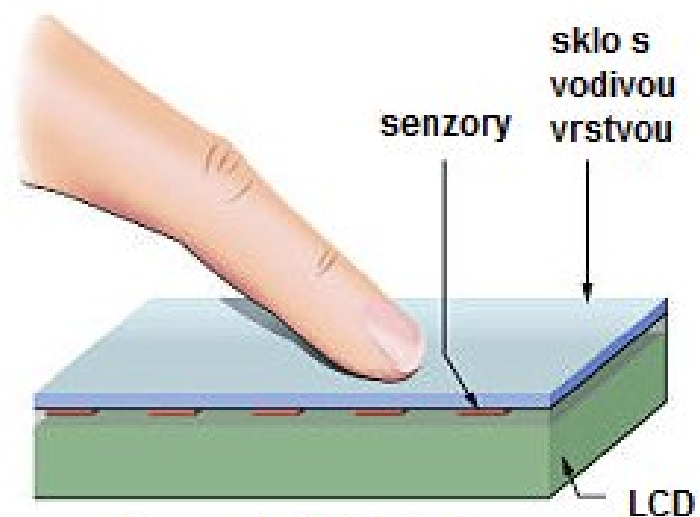
Dlaň plná technológií a fyzikálnych javov

Ako funguje dotykový displej?

Rezistívny displej

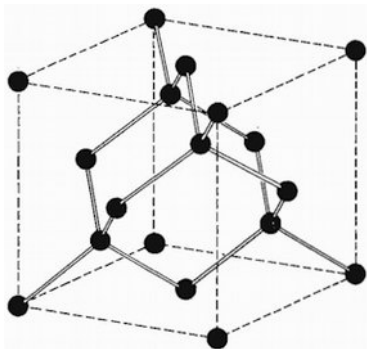

Kapacitný displej

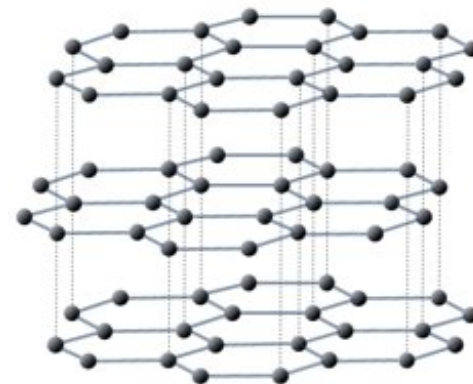
Nové materiály pre nové technológie – grafén

Great Star of Africa

tuha (graphite)

Ako spraviť objav na nobelovú cenu?

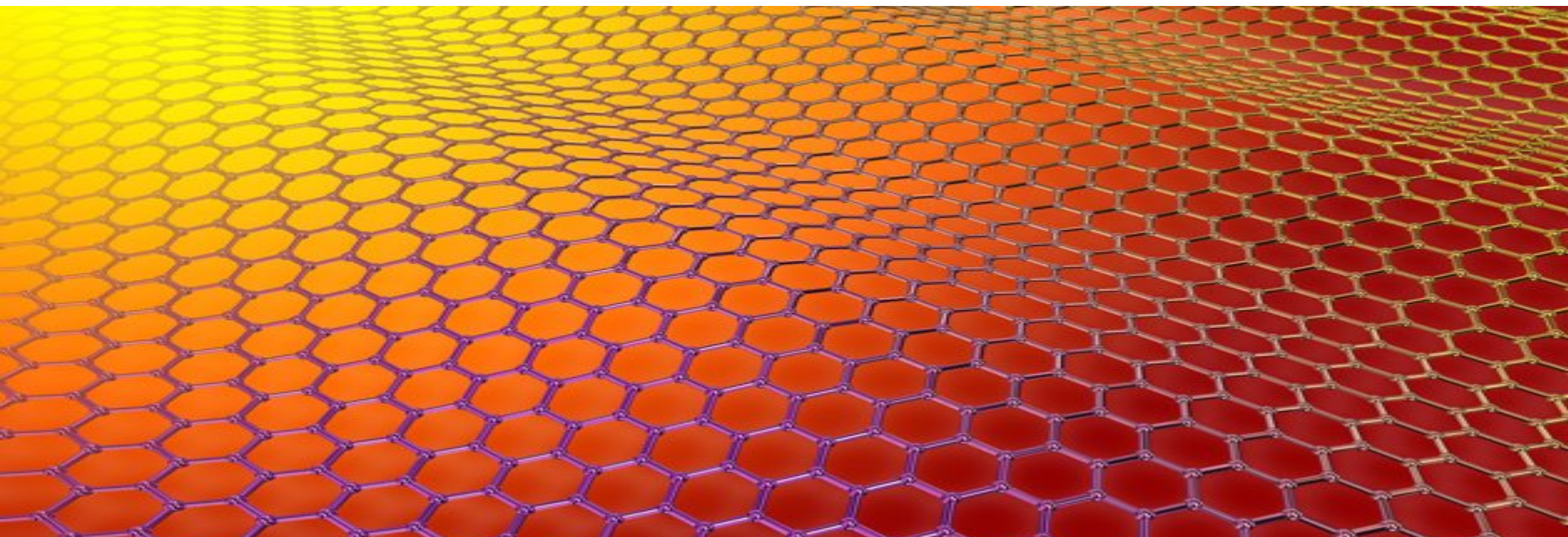
Revolúcia grafénu :: Nobelová cena 2010

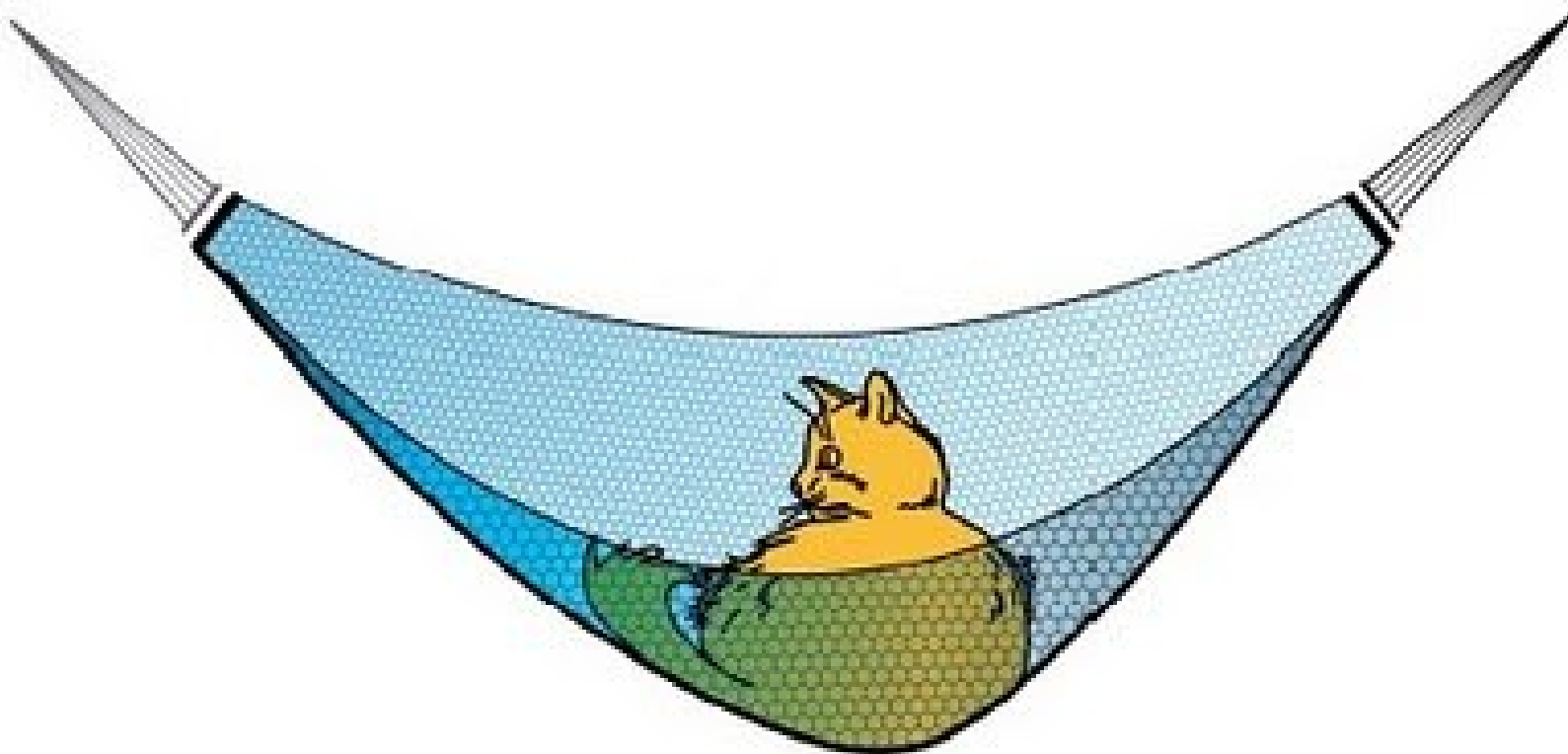
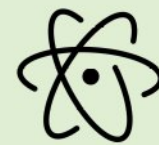
Andre Geim

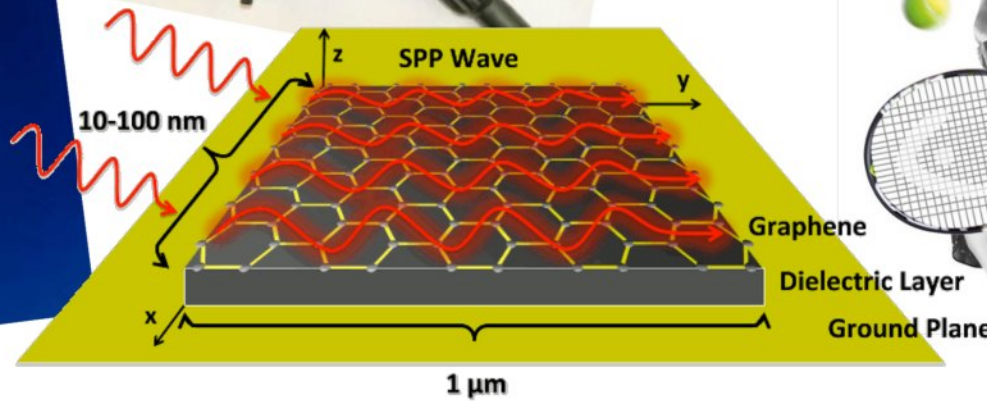
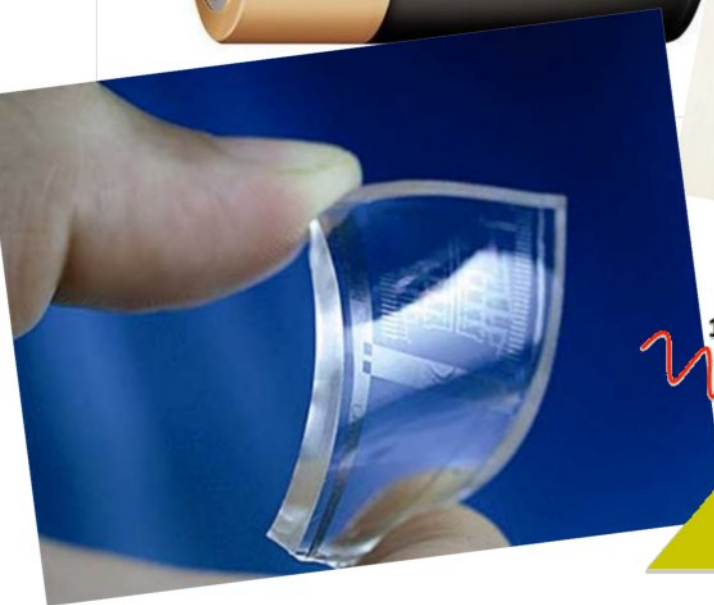
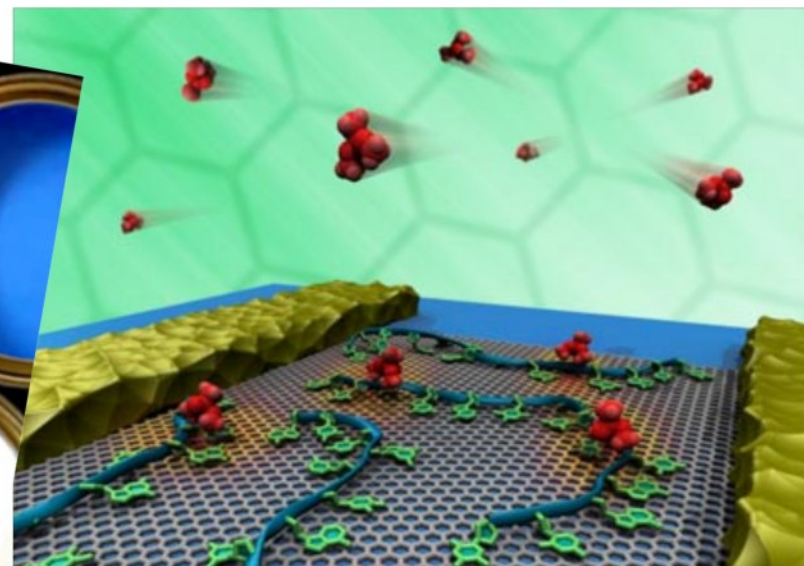
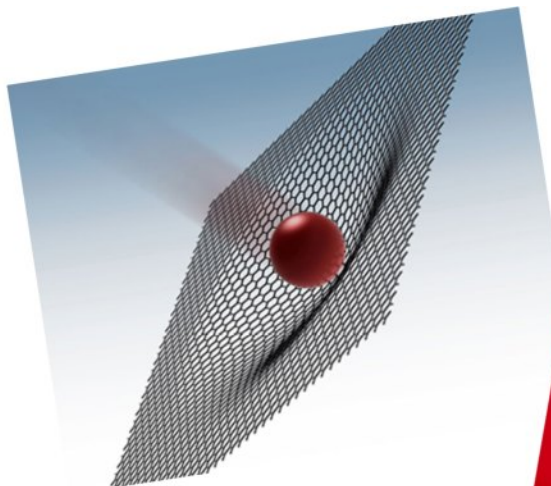
Konstantin Novoselov

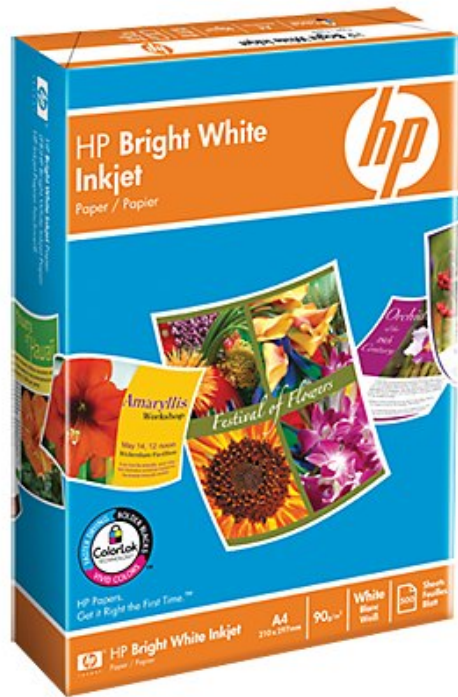
Mačka v grafénovej sieti

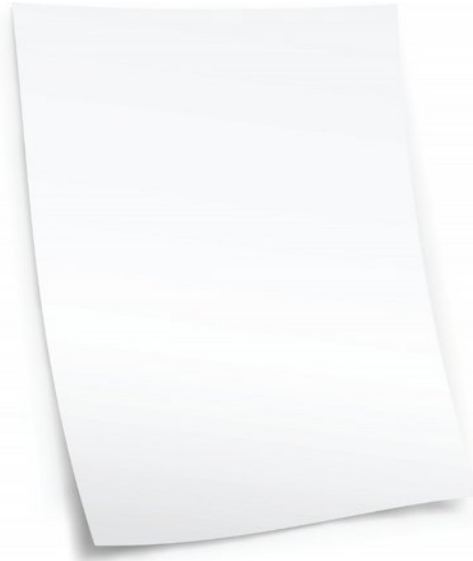
Použitie grafénu

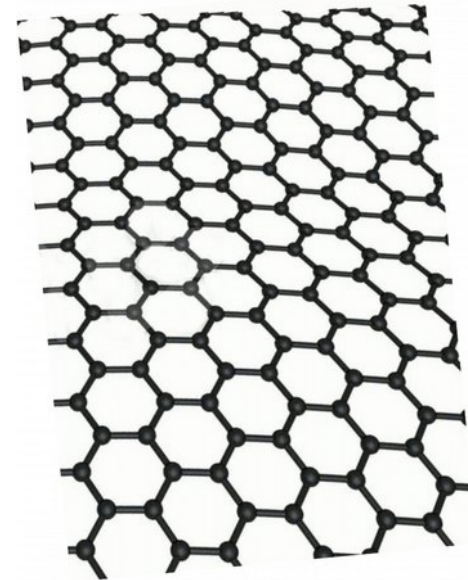
Aký tenký je grafén?

5 cm, 500 ks

$5 \text{ cm} : 500 \text{ ks} = 0.1 \text{ mm}$

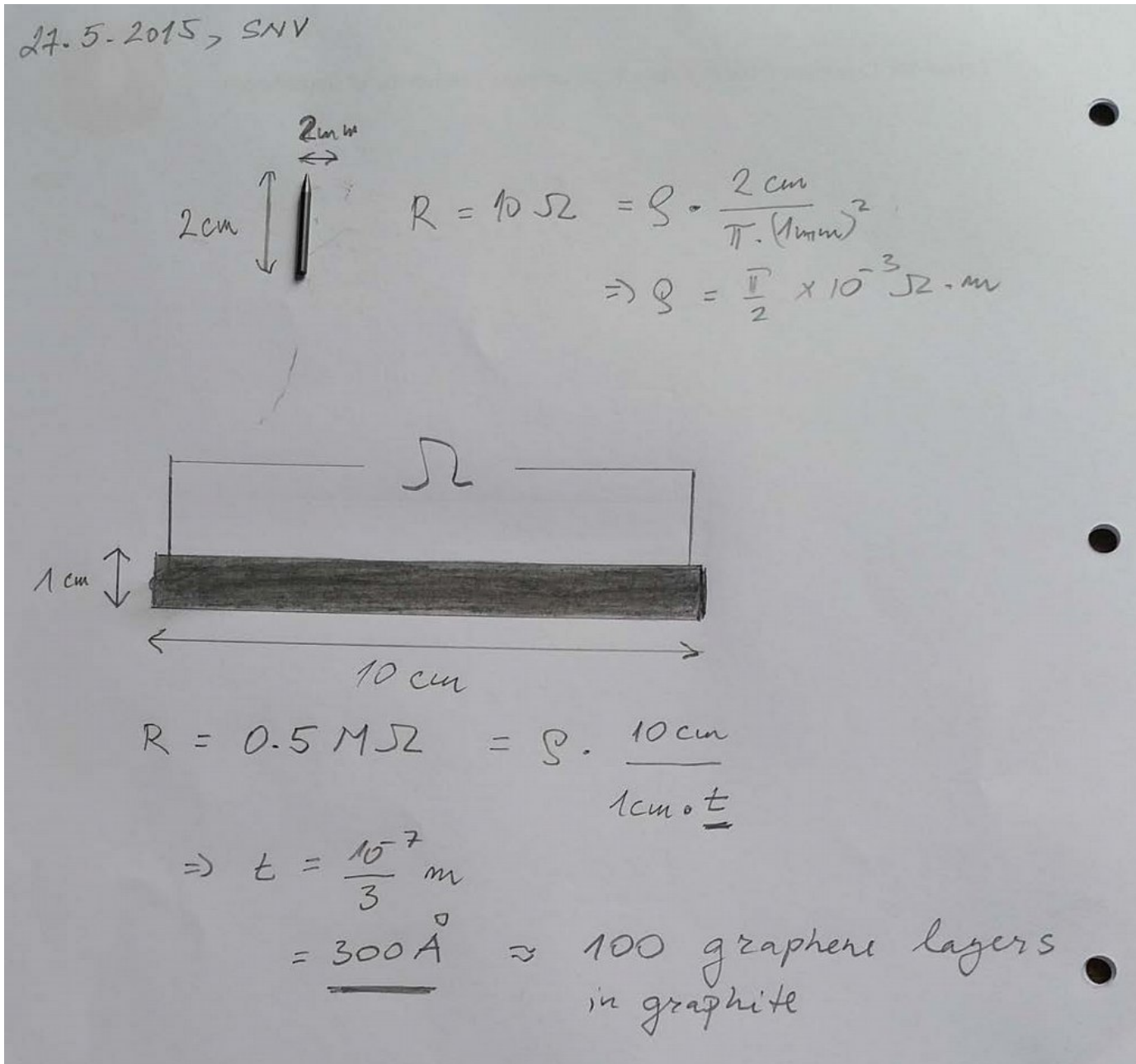
grafén = 0.000 000 1 mm

$\text{papier} = 0.1 \text{ mm} = 1\,000\,000 \text{ grafénov}$

Aká tenká je stopa ceruzky?

Aká tenká je stopa ceruzky? :: experiment

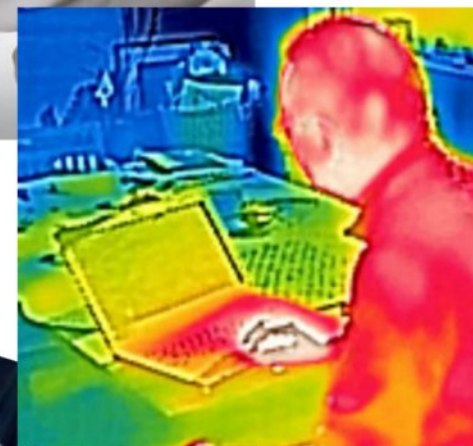

so zvolením prof. J. Fabiana

10 ways graphene could change the world

- Fuel from the air
- Drinkable oceans
- Electronics
- Predator vision
- A better condom
- A world without rust
- Glowing wallpaper
- Bionic humans
- Better, safer hair dyes
- Bulletproof armor

Werner Heisenberg

“A krát B sa nerovná B krát A”

Energia nie je číslo (funkcia)
ale tabuľka (matica)

E_{11}	E_{12}	E_{13}
E_{21}	E_{22}	E_{23}
E_{31}	E_{32}	E_{33}

Erwin Schrödinger

“svet je vlna”

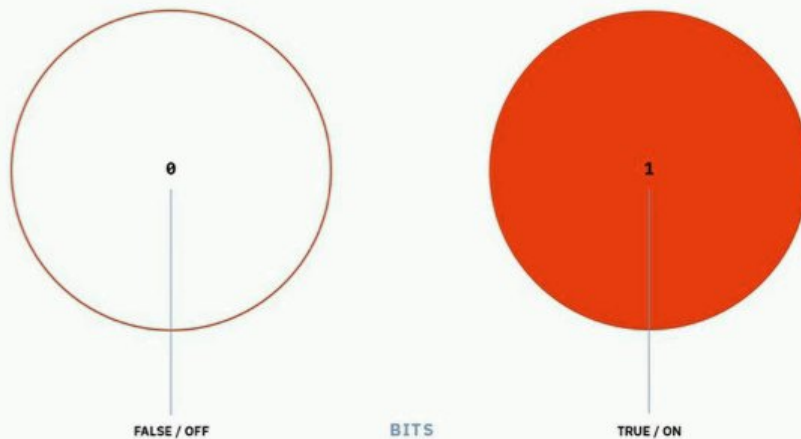
$$i\hbar \frac{\partial \Psi}{\partial t} = \hat{\mathcal{H}} \Psi$$

rovnica sveta

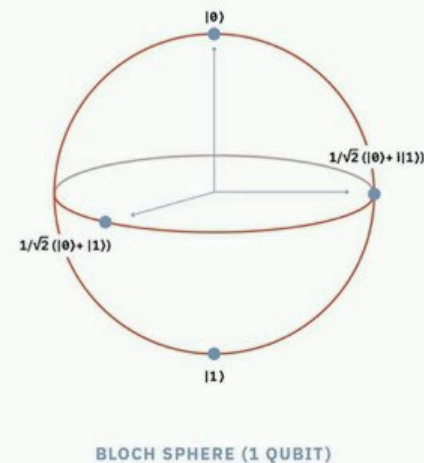

Why is quantum different?

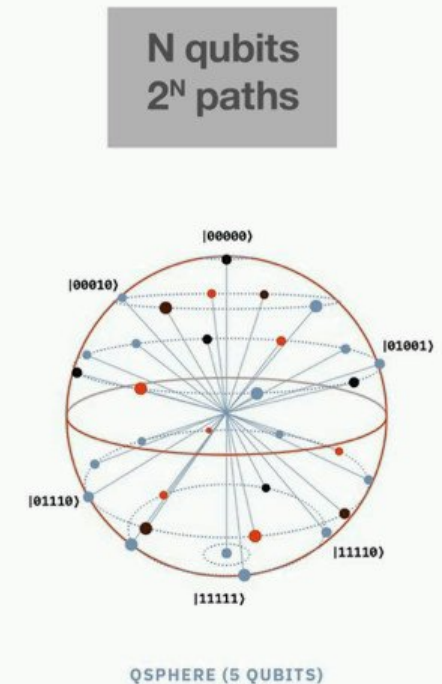
Superposition

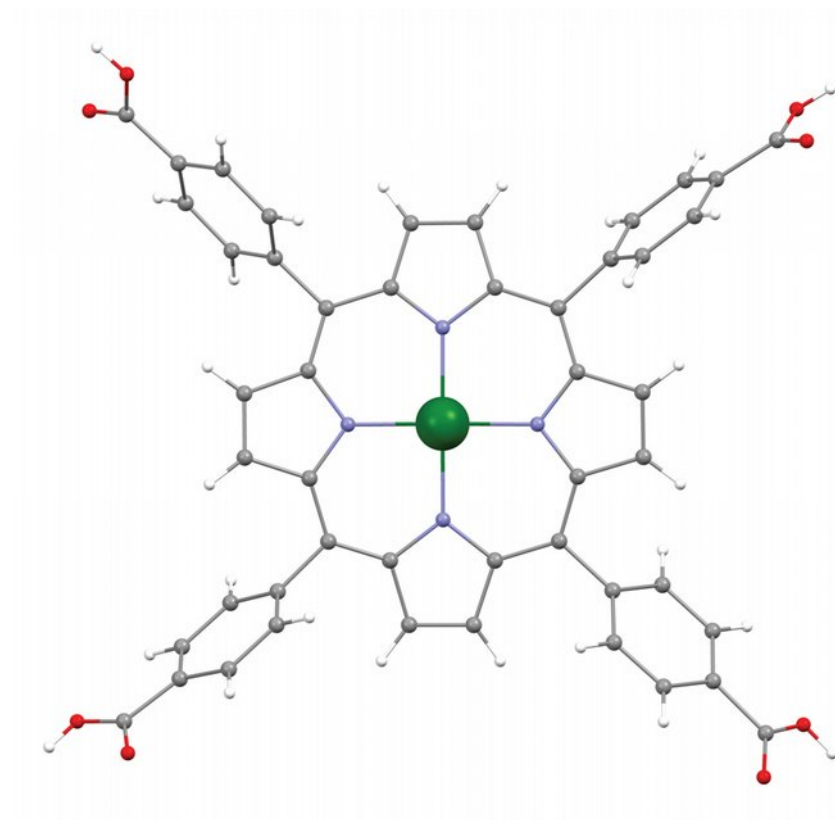
Classical states

Quantum states

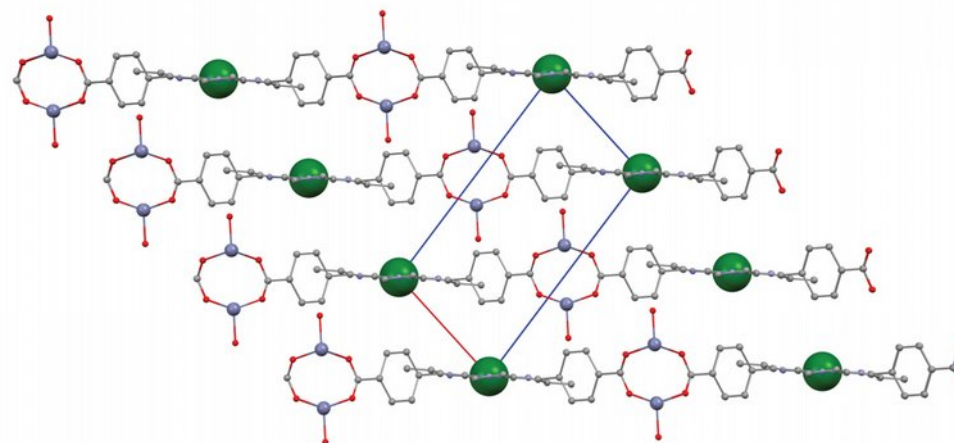

Čo môže byť qubitom?

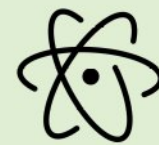
Cu(II) porphyrin molecule

(Cu=green, N=blue, O=red, C=gray, H=white)

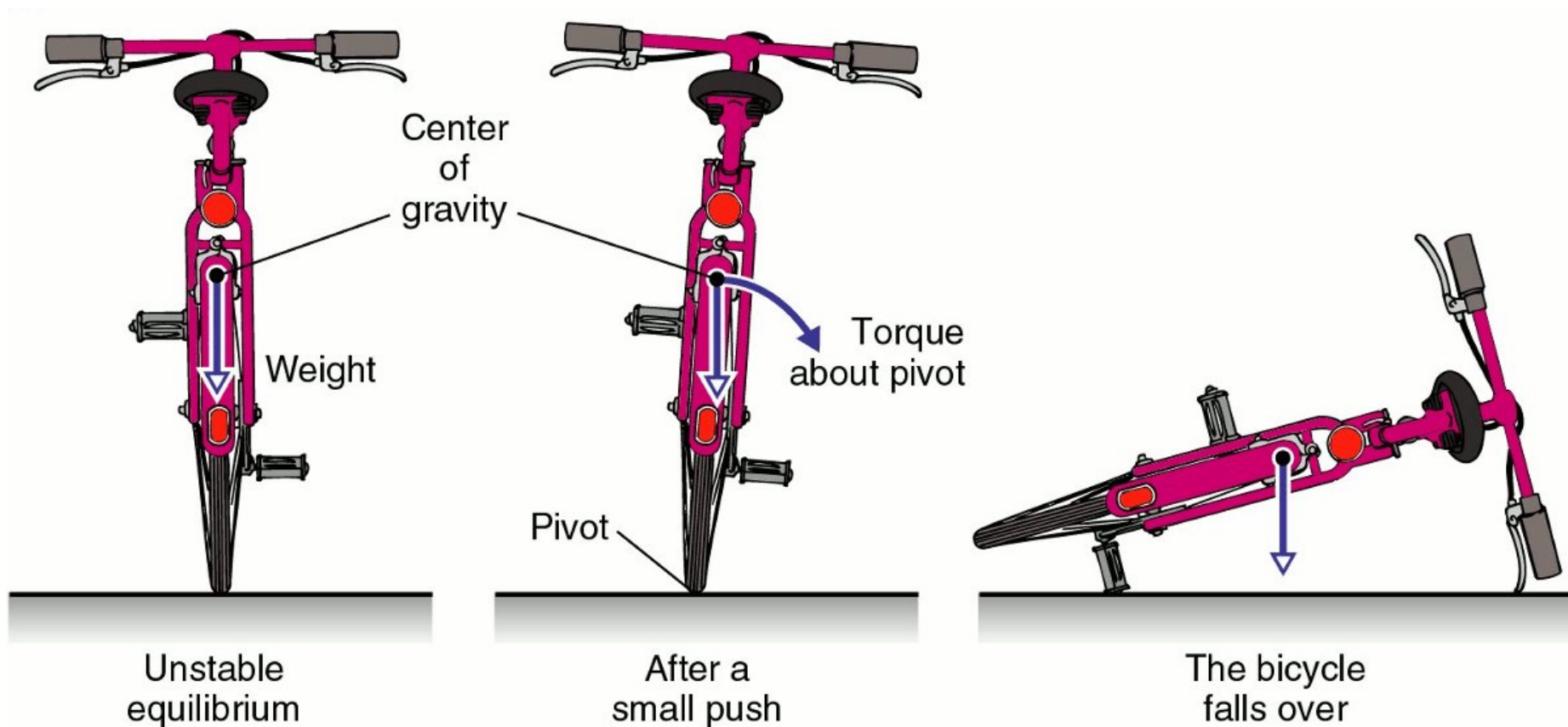

2D MOF of qubits

Mám sa učiť fyziku?

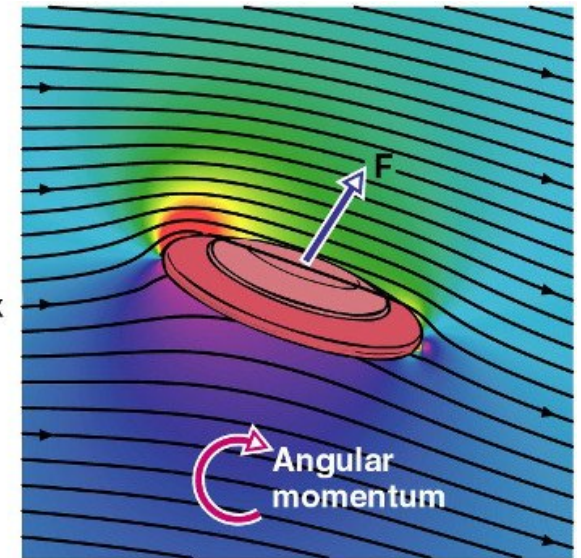
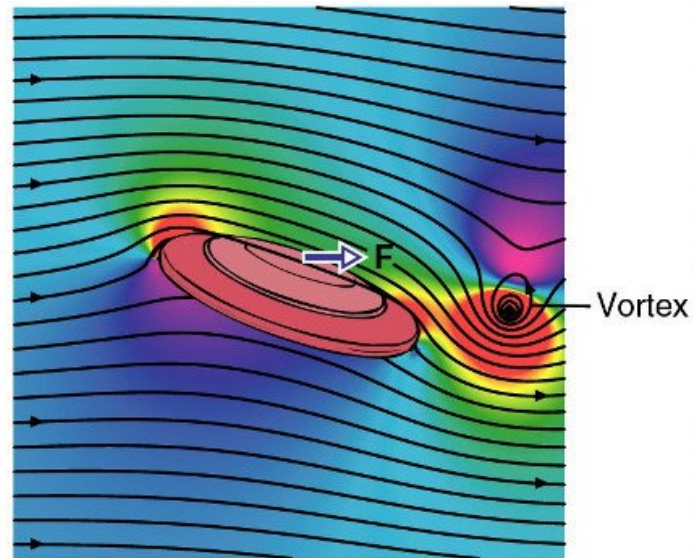
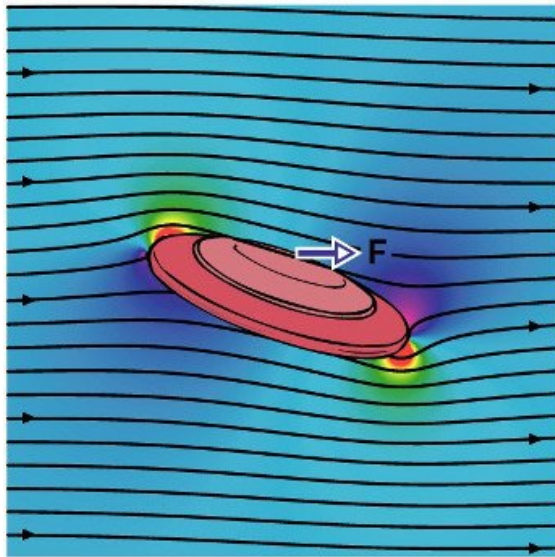

Prečo bicykel spadne keď stojí ale nie keď ide?

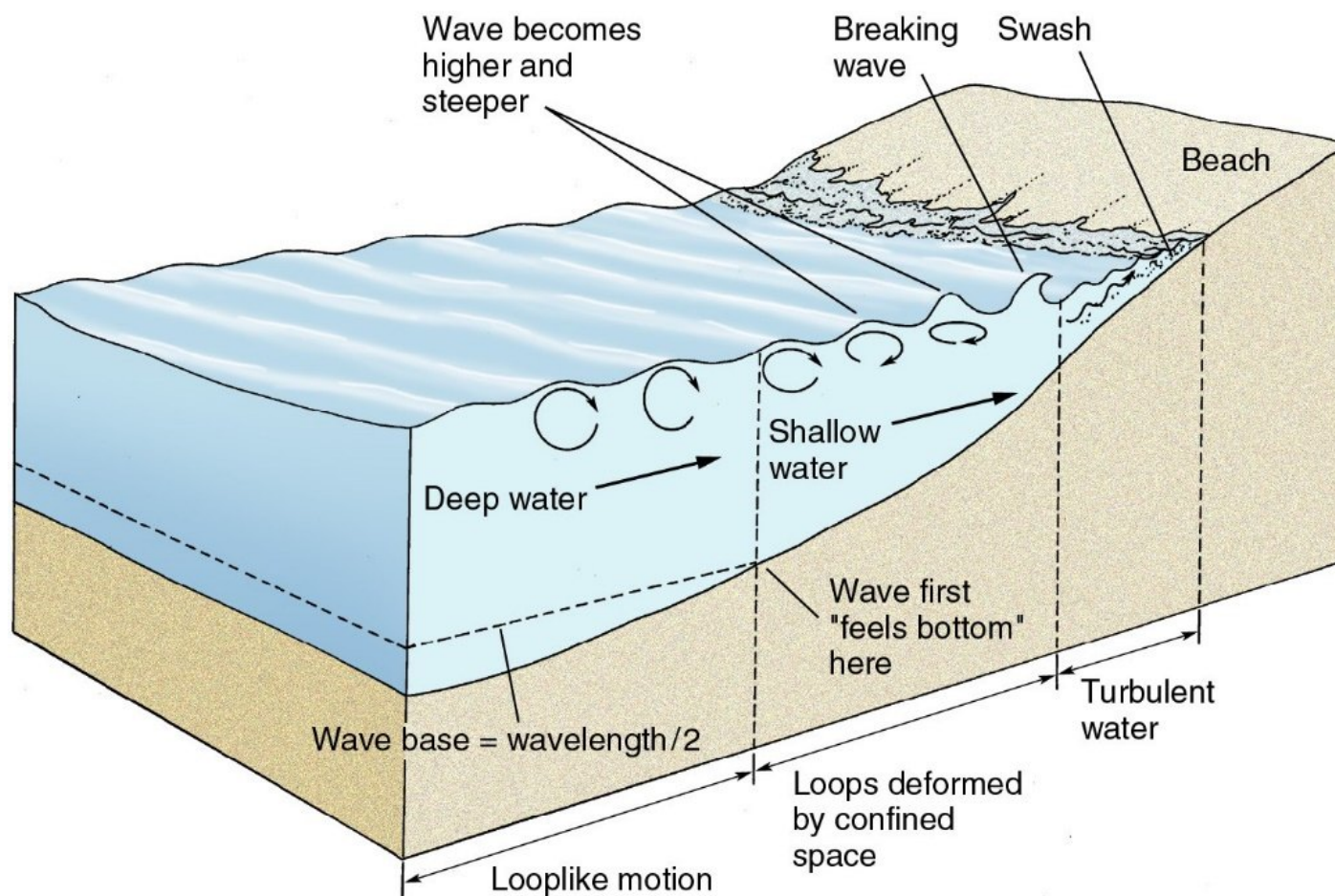
Prečo letí frisbee alebo lietadlo?

Mám sa učiť fyziku?

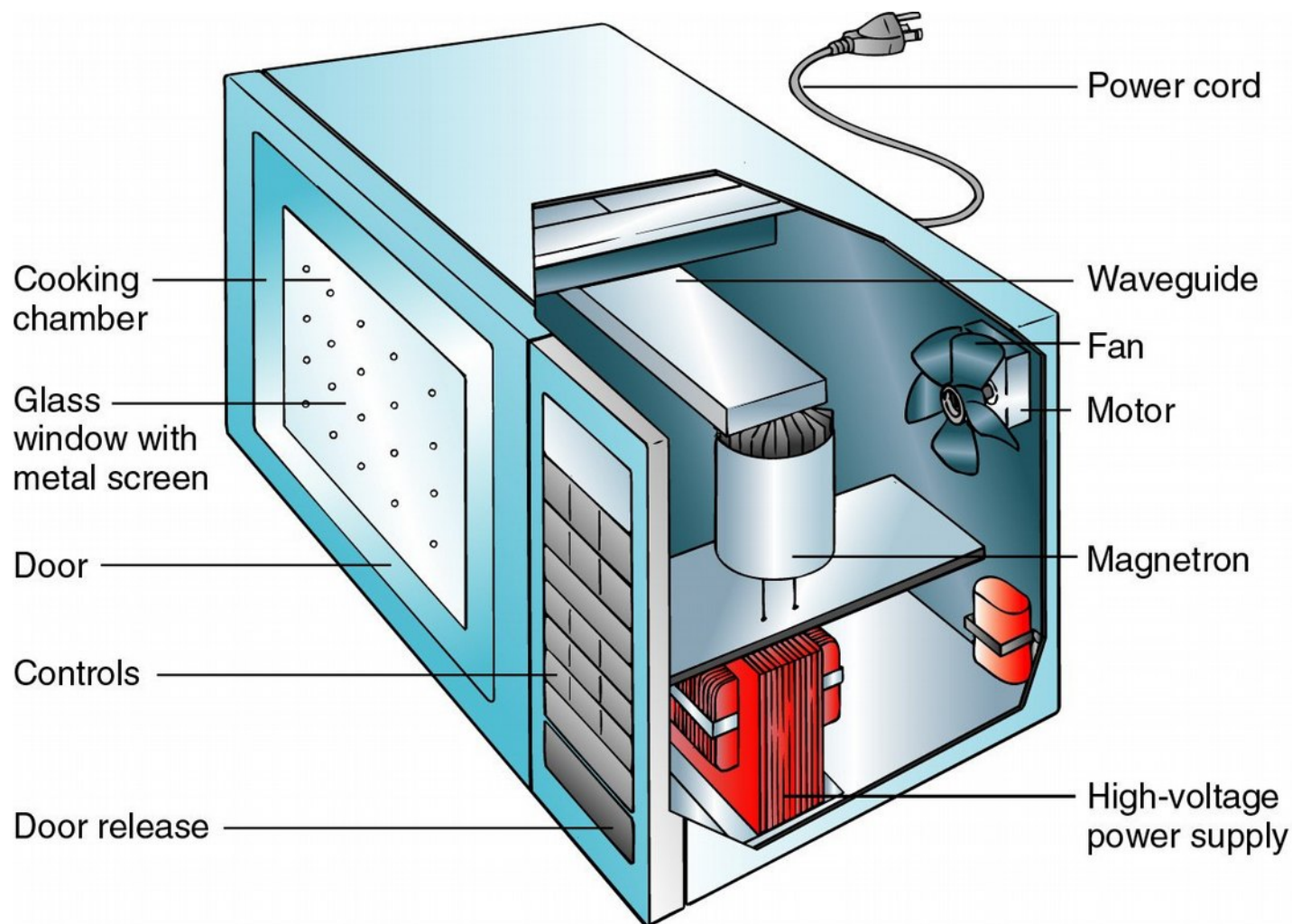
Prečo sú vlny pri brehu najväčšie?

Mám sa učiť fyziku?

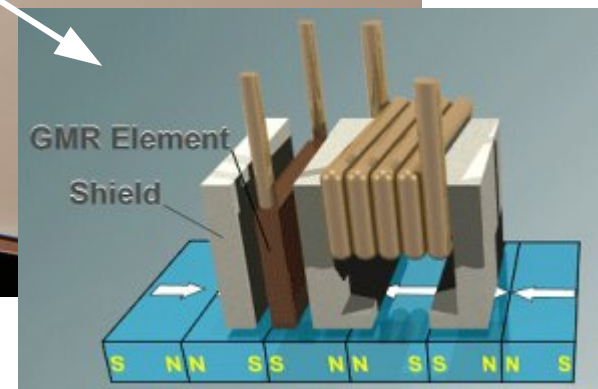
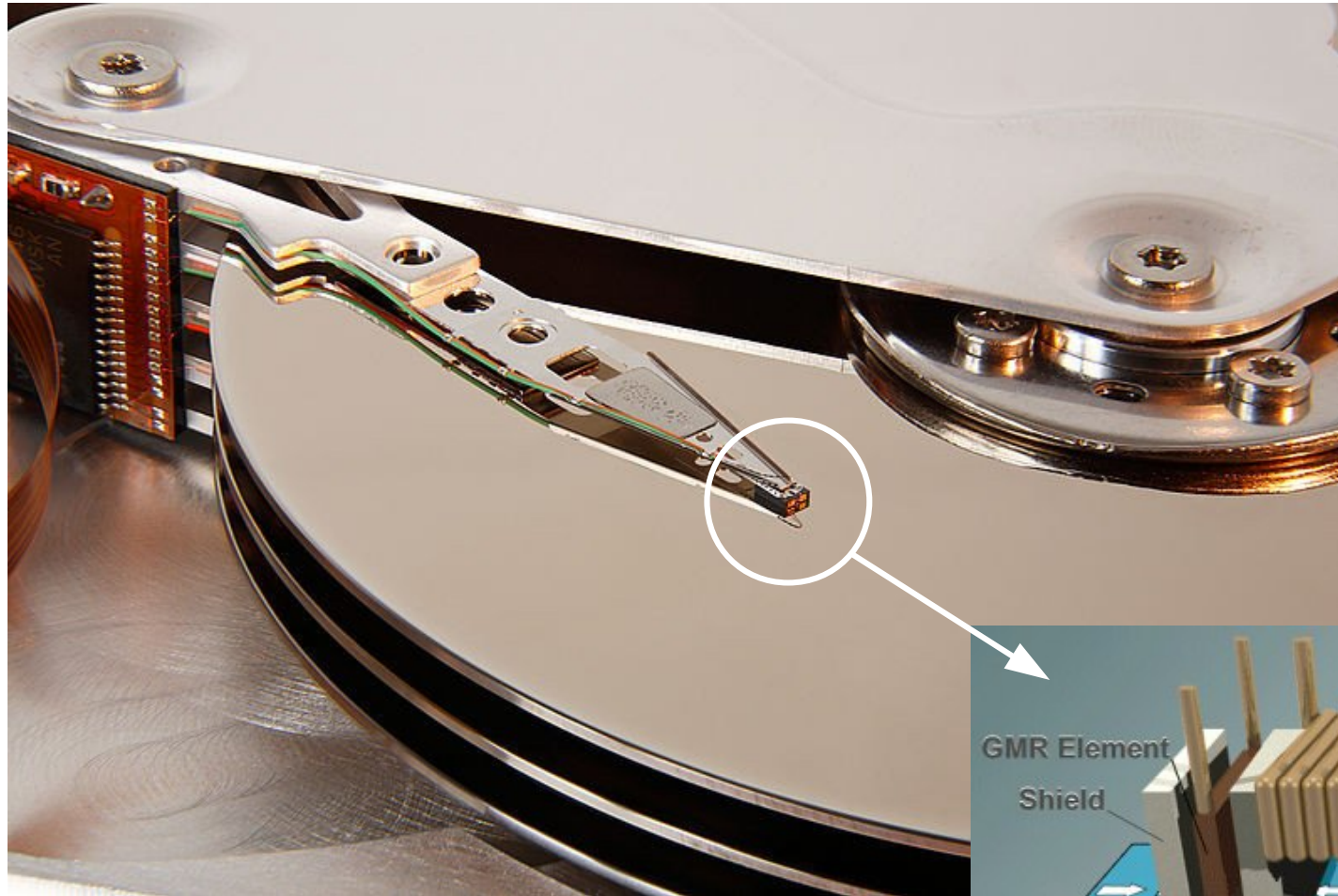
Prečo zohrieva mikrovlnka?

Mám sa učiť fyziku?

Ako sa zapisujú dáta na harddisk?

Prečo študovať fyziku?

- Chcem mať “fun”
- Chcem vedieť viac o sebe
- Chcem vedieť viac o svete
- Chcem zmeniť svet
- Chcem niečo zaujímavé vymyslieť
- Chcem byť slávny
- Som dobrý v matematike no nechcem byť matematikom
- Baví ma riešiť záhady
- Chcem si zarobiť

“Podstata poznania sa ukrýva v detailoch”

<https://ufv.science.upjs.sk/studium.php>

<https://ktfa.science.upjs.sk/>

<https://www.facebook.com/ktfa.upjs/>

Thanks to prof. J. Fabian for help and inspiration.